

تحلیل استنادی مقاله‌های فصلنامه مطالعات تفسیری از شماره ۹ تا ۳۶ (منتشره در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷)

سعید غفاری* / ایوب پروینی** / ریحانه کریمی***

چکیده

تحلیل استنادی، یکی از روش‌های مهم در ارزیابی عملکرد و موفقیت پژوهش است. هدف تحقیق حاضر استفاده از این روش در بررسی مقاله‌های منتشرشده در فصلنامه مطالعات تفسیری، است. بر این اساس ۲۸ شماره از این نشریه که حاوی ۲۴۸ مقاله منتشرشده در سال‌های ۹۱ تا ۹۷ است، بررسی گردید. همه این مقاله‌ها تألیفی است و ۴۴۴ نفر در نگارش آن مشارکت داشته‌اند؛ میزان مشارکت استادان معارف اسلامی در تألیف مقاله‌ها ۱۸۶ نفر در ۱۵۰ مقاله؛ یعنی ۶۰/۵٪ مقاله‌ها است. کل استنادها ۹۷۹۹ و میانگین آن برای هر شماره ۳۴۹/۷۸ و هر مقاله ۳۹/۷۴ استناد است که بیش از ۹۶٪ آن به کتاب‌ها اختصاص دارد. بیش از ۷۶٪ استنادها به منابع عربی است. پراستنادترین کتاب، پس از قرآن کریم، تفسیر المیزان با ۲۲۲ استناد است، پراستنادترین مجله، نویسنده و مترجم نیز به ترتیب فصلنامه مطالعات تفسیری با ۲۱ استناد، فضل بن حسن طبرسی با ۲۴۱ استناد و سید محمدباقر موسوی همدانی با ۳۷ ترجمه است. میزان خوداستنادی ۴۸ مورد است که سال ۹۶ با ۱۱ مورد، بیشترین فراوانی را داشته است. تمایل نویسندگان مقاله‌ها در این فصلنامه، بیشتر به سمت کار گروهی دونفره است. در پژوهش حاضر افزون بر موارد مذکور، تلاش شده تا میزان مشارکت براساس جنسیت، نوع مدرک، میزان مشارکت نویسندگان و محققان نیز مورد مذاقه قرار گیرد.

واژگان کلیدی

فصلنامه مطالعات تفسیری، تحلیل استنادی، کتاب‌سنجی.

*. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور قم.
**. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث دانشگاه مذاهب اسلامی (نویسنده مسئول).
***. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی پیام نور قم.
تاریخ دریافت: ۹۷/۱/۲۱
تاریخ پذیرش: ۹۷/۶/۱۵

طرح مسئله

استناد به معنای پشت‌نهادن به سوی چیزی، پناه دادن به کسی، پناه بردن به کسی و چیزی را سند قرار دادن است. استناد کردن نیز به معنای تکیه کردن به چیزی، تمسک جستن به آیه یا حدیث یا سخن و مانند آن را سند قراردادن، آمده است. (معین، ۱۳۷۱: ۲۶۰) استناد در گذشته به صورت عادی رواج داشته است، بی‌آنکه قواعد معینی که بتوان آنها را بنیان‌های نظری چنین امری استنباط کرد، وجود نداشته است. (حری، ۱۳۶۲: ۱۱) اما در عصر حاضر شیوه‌های نوین استنادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. (حری، ۱۳۸۱: ۹۶) پیروی از این شیوه‌ها در امر استناد از وقوع بخشی از خطاهای استنادی ظاهری پیشگیری می‌نماید. (حری و شاه‌بداغی، ۱۳۸۷: ۲۴) تولید اثری جدید مبتنی بر بهره‌گیری از آثار دیگران است که پیشینه‌ای به قدمت علم دارد، بر این اساس استناد هم‌عمر تألیف است (حری، ۱۳۸۱: ۹۷) استناد در جهان اسلام نیز از جایگاه والایی برخوردار است تا آنجا که پس از ظهور اسلام، دانش جدیدی به نام «علم الحدیث» شکل گرفت که نقش بسیار مهم و حساسی در انعکاس سخن معصومان داشت و تنها حوزه‌ای که مسأله استناد را مورد تدقیق و بررسی ویژه قرار داد، علم الحدیث بود. (حری، ۱۳۶۲: ۱۲ - ۱۱) استناد نمودن به منابع مختلف و دست اول در تولید یک اثر جدید باعث اعتبار مضاعف به اثر مرتبط و معرفی آن اثر به پژوهش‌گران به عنوان یک مدرک اصلی و مهم به منظور مطالعات بیشتر و ایجاد پیشینه‌ای مناسب در آن حوزه مورد بررسی قرار می‌گیرد و امانت‌داری مؤلف را نیز اثبات می‌کند. (حری، ۱۳۸۱: ۶۹ - ۶۸) استنادها می‌توانند به عنوان نمادهایی برای رعایت حق مالکیت صاحبان اثر مورد استفاده قرار گیرند. (حری و شاه‌بداغی، ۱۳۸۷: ۱۹) همچنین استنادها، منابعی هستند که در آثار علمی توسط مؤلفان مورد استفاده قرار می‌گیرد تا اثر تولیدشده از نظر ارجاعات کتاب‌شناختی و منابع مورد استناد اهمیت ویژه‌ای پیدا کند. (شریف مقدم و علیجانی، ۱۳۸۸: ۲۰۳) تحلیل استنادی^۱ در جمع‌آوری و شناخت مقاله‌ها و منابع استفاده شده در آنها مورد استفاده قرار می‌گیرد (حری، ۱۳۷۲: ۲۵) همچنین در شناسایی و معرفی نویسندگان کلیدی و مجلات هسته و مدارک پر استفاده اهمیت دوچندان دارد. (حری، ۱۳۸۸: ۶۶) یکی از ابعاد مهم تحلیل استنادی، مستند و دست اول بودن منابع مورد استفاده است که قابل اطمینان و متکی به راوی مطمئن و شناخته‌شده باشد. (پویا، ۱۳۸۹: ۱۶۶) یکی از کارکردهای تحلیل استنادی ارزیابی عملکرد پژوهشی است که در بسیاری از مطالعات و پژوهش‌ها بدان اشاره شده است که این الگو برای معرفی پرکارترین مؤلفان در یک حوزه یا رشته مورد استفاده قرار گرفته است. در تحلیل استنادی، مقاله‌های چاپ‌شده در یک مجله علمی به عنوان واحد تحلیل به کار می‌روند، بنابراین هر اثری

1. Citation analysis.

که تولید می‌شود، نشانگر رابطه بین مؤلفان با بیشترین استناد و قضاوت هم‌تایان در مورد سطح علمی نویسنده است که این مهم ابزاری برای سنجش تأثیر در علم است. (شریف‌مقدم و علیجانی، ۱۳۸۸: ۲۳۳ - ۲۳۲) بنابراین، با افزایش تعداد استنادها به یک مقاله، شناخت جامعه علمی به آن بیشتر می‌شود.^۱ ارزیابی عملکرد پژوهشی در مطالعات پژوهشی می‌تواند کمی یا کیفی باشد؛ با ارزیابی کمی استنادها، با پرکارترین مؤلفان در یک حوزه یا یک رشته، آشنا می‌شویم و زمانی که از کیفیت استناد صحبت می‌شود، مسئله ارزش مطرح می‌شود، که نوعی ارزش‌گذاری استنادها تلقی می‌شود (شریفی، ۱۳۸۲: ۹۲ - ۹۴) به‌بیانی دیگر، تحلیل استنادی یکی از روش‌های علم‌سنجی است که می‌توان کیفیت تأثیر مجله‌ها و میزان اعتبار آن با توجه به مقاله‌ها و حوزه علمی مربوطه در آن زمینه را تعیین کرد. (عصاره، ۱۳۷۷) در این حوزه الگوهای استنادی مؤلفان و مجله‌ها یا چگونگی اینکه مؤلفان در مقاله‌های مورد استناد قرار می‌گیرند را مورد بررسی قرار می‌دهد، از این‌رو تعیین نکات قوت ارتباطات در بین مؤلفان و پیشینه‌ها در مقاله‌های مورد استناد، یکی از مؤلفه‌های مهم تحلیل استنادی است. (شریف‌مقدم و علیجانی، ۱۳۸۸: ۲۰۳) در واقع، استناد، هموارنمودن راهی است که مؤلف آن را ترسیم نموده و مخاطبانش را در پیمودن مسیر تا رسیدن به آرمان نهایی هدایت می‌نماید. (فروزانی، ۱۳۸۲) مقاله‌های پژوهشی منتشرشده که دارای ابتکار، مطالب جدید، بیان شیوا و رسا و موضوعات متنوع باشد، قاعدتاً برای پژوهشگران جذابیت بیشتری داشته و برای محققان نیز نسبت به دیگر منابع علمی کاربرد بیشتری دارند. (تیمورخانی، ۱۳۸۱: ۳۳) استنادها نشانه‌های محکمی هستند که مسیر تحقیقات علمی را نمایان می‌کنند و با استفاده از آن می‌توان مطالب علمی جدید را پیگیری نمود. (عصاره، ۱۳۷۶: ۶۴)

نشریات علمی به‌واسطه نقش مهم و پیچیده اطلاعات در جامعه و یکی از مؤلفه‌های اصلی اطلاع‌رسانی در شکل‌گیری نظام علمی در سطح بین‌المللی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. مجله‌های علمی در واقع مظهر تحقیقات و پژوهش‌های محققان علمی در هر کشوری است. (داورپناه، ۱۳۸۱: ۱۲) امروزه تولید یک اثر و ارتباط استنادی آن با آثار قبلی، تصویری از واقعیت علمی آن مقاله است. مبادله اطلاعاتی که از طریق استناد در میان پژوهش‌های علمی صورت می‌گیرد، در حقیقت، سیر وجودی آنها را ترسیم می‌کند. (حری، ۱۳۸۷: ۱۷۰ - ۱۷۱) تحلیل استنادی یکی از رایج‌ترین دانش کتاب‌سنجی است که میان متن و سند، به جستجو و کاوش‌های علمی می‌پردازد و نویسنده برای اهمیت و اعتباردادن علمی به اثر خود، استناد می‌کند و از این طریق سیر مطالعات و ابداع‌های نوین علمی و مسیر دستیابی به مدارک و استفاده از آنها مشخص می‌شود. (چاووشی نجف‌آبادی و شعبانی، ۱۳۸۸) در این میان فصلنامه *مطالعات تفسیری*

1. Feather and sturge, 2003.

به‌عنوان نخستین نشریه‌ای تخصصی در حوزه تفسیر از دیرباز مورد توجه پژوهشگران حوزه علوم قرآنی و تفسیر بوده است. روش کار در این پژوهش استفاده از فن تحلیل استنادی و تحقیق کتابخانه‌ای بوده است. برای این منظور با استفاده از آرشیو کتابخانه و وبسایت بانک اطلاعات نشریات کشور، فهرستی از مجله‌های منتشره *مطالعات تفسیری* تهیه شد. سپس با مراجعه به مجله‌ها، فهرست کاملی از مندرجات هر شماره و فهرست پدیدآورندگان تهیه گردید. جامعه پژوهش، کل مقاله‌های منتشرشده از زمان اعطای درجه علمی - پژوهشی توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به فصلنامه *مطالعات تفسیری* که ۲۸ شماره اخیر این فصلنامه را دربر می‌گیرد، است که با توجه به اهداف اصلی و فرعی و سؤال‌های مطرح شده، داده‌های موجود با بهره‌گیری از نرم‌افزار اکسل^۱ تجزیه و تحلیل گردید. براساس آخرین رتبه‌بندی نشریات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، فصلنامه *مطالعات تفسیری* با رتبه A(۸۳) جزو برترین نشریات علمی - پژوهشی با توجه به شاخص‌ها و معیارهای در نظر گرفته شده، است.^۲ همچنین، این فصلنامه در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) که به‌عنوان یک مرکز معتبر بین‌المللی برای سنجش فعالیت‌های علمی و پژوهشی فعالیت می‌کند، نمایه شده و به‌طور تمام متن قابل دریافت است.^۳ هدف اصلی این پژوهش، تعیین وضعیت مقاله‌های منتشرشده در چگونگی استفاده از منابع در ۲۸ شماره از فصلنامه *مطالعات تفسیری* و تعیین مدل رفتاری پژوهش‌گران مقاله‌های این فصلنامه است. به‌منظور بررسی دقیق موضوع و وضعیت مقاله‌های این فصلنامه، اهداف فرعی و سؤال‌های اساسی این پژوهش بدین شرح است:

اهداف فرعی

- بررسی میزان مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای؛
- تعیین میزان استناد به انواع محل‌های اطلاعاتی و خود استنادی؛
- تعیین وضعیت زبانی استنادها؛
- بررسی منابع مورد استفاده نویسندگان و مذهب آنان؛
- بررسی پراکندگی نویسندگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی؛
- پرکارترین اعضای هیئت تحریریه نشریه؛
- مشخص نمودن وضعیت مقاله‌های پژوهشی و میزان مشارکت و همکاری محققان در انجام تحقیقات گروهی؛

1. Microsoft office excel.
 2. <http://journals.msrt.ir>
 3. <http://isc.gov.ir>

- تعیین افراد پرکار و پراستنادترین نشریه‌ها برای تعیین نشریه‌های اصلی مورد استناد؛
- تعیین پراستنادترین نویسنده در میان نویسندگان و مترجمان مقاله‌های مورد بررسی؛
- تعیین جنسیت نویسندگان مقاله‌ها.

سؤال‌های اساسی پژوهش

- میانگین مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای و تعداد استنادهای مقاله‌ها چقدر است؟
- پراکنش مؤلفان براساس جنسیت چگونه است؟
- پراکنش مقاله‌ها براساس نویسندگان فردی و گروهی چگونه است؟
- پراکنش استنادهای مقاله‌های مورد بررسی از نظر زبان چگونه است؟
- میزان استفاده از انواع محمل‌های اطلاعاتی چگونه است؟
- میزان مقاله‌های استادان معارف اسلامی و دانشجویان مدرسی معارف اسلامی چگونه است؟
- پرکارترین نویسندگان مقاله‌ها کدام‌اند؟
- پراستنادترین نویسندگان کدام‌اند؟

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در بررسی و تحلیل مقاله‌ها در پاسخ به سؤال نخست «میانگین مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای و تعداد استنادهای مقاله‌ها» داده‌ها نشان داد که در ۲۸ شماره فصلنامه *مطالعات تفسیری* ۲۴۸ مقاله انتشار یافته است. سال ۹۶ با ۴۸ مقاله، بیشترین آمار انتشار مقاله و بیشترین فراوانی و سال ۹۱ و ۹۲ با ۲۴ مقاله، کمترین آمار انتشار مقاله را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای در فصلنامه مطالعات تفسیری

جمع کل		مقاله‌های ترجمه‌ای		مقاله‌های تألیفی		نوع مقاله سال
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۹/۶۷	۲۴	۰	۰	۹/۶۷	۲۴	۱۳۹۱
۹/۶۷	۲۴	۰	۰	۹/۶۷	۲۴	۱۳۹۲
۱۲/۹	۳۲	۰	۰	۱۲/۹	۳۲	۱۳۹۳
۱۶/۱۲۹	۴۰	۰	۰	۱۶/۱۲۹	۴۰	۱۳۹۴
۱۶/۱۲۹	۴۰	۰	۰	۱۶/۱۲۹	۴۰	۱۳۹۵

جمع کل		مقاله‌های ترجمه‌ای		مقاله‌های تألیفی		نوع مقاله سال
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۹/۳۵	۴۸	۰	۰	۱۹/۳۵	۴۸	۱۳۹۶
۱۶/۱۳۹	۴۰	۰	۰	۱۶/۱۳۹	۴۰	۱۳۹۷
۱۰۰	۲۴۸	۰	۰	۱۰۰	۲۴۸	جمع کل

دقت در جدول شماره ۱ نشان می‌دهد، با توجه به روند منظم انتشار مقاله‌ها در فصلنامه مطالعات تفسیری و افزایش نسبی و قابل توجه تعداد مقاله‌های هر مجله، انتظار می‌رود این روند رو به رشد همچنان ادامه پیدا کند. این امر نشان‌دهنده سیر صعودی علاقمندان و مخاطبان به مباحث تخصصی این مجله است. بررسی ۲۸ شماره از این فصلنامه نشان می‌دهد که تعداد کل استنادها ۹۷۹۹ مورد است. همچنین میانگین استناد برای هر مقاله ۳۹/۷۴ استناد و برای هر شماره ۳۴۹/۷۸ استناد است. یافته‌ها نشان می‌دهد که فصلنامه شماره ۳۲ (زمستان ۹۶) با ۵۴۵ استناد و شماره ۹ (بهار ۹۱) با ۱۶۱ استناد بیشترین و کمترین استناد را به خود اختصاص داده‌اند. تمام مقاله‌های این فصلنامه تألیفی بوده و هیچ مقاله ترجمه‌ای نداشته است.

جدول شماره ۲: فراوانی نویسندگان مقاله‌ها براساس جنسیت و میزان مشارکت آنها

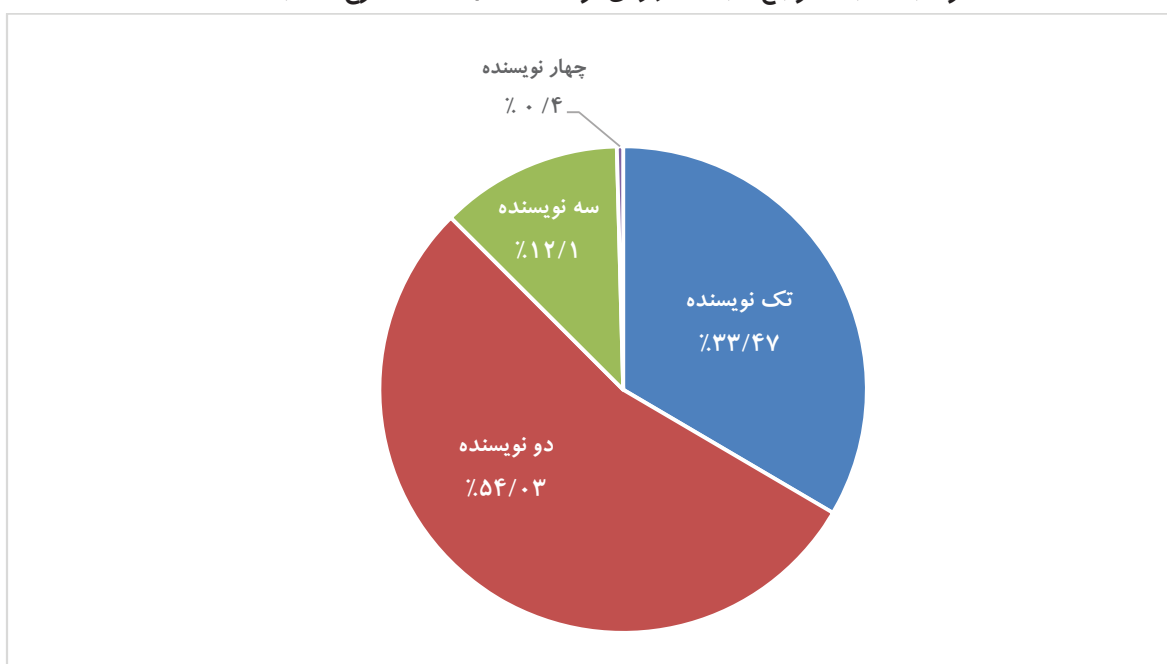
در تألیف مقاله‌های گروهی و بررسی خوداستنادی نویسندگان مقاله‌ها

خوداستنادی	چهار نویسنده			سه نویسنده			دو نویسنده			تک نویسنده			بیدیاور سال
	تعداد مقاله	فرد	زوج	تعداد مقاله	فرد	زوج	تعداد مقاله	فرد	زوج	تعداد مقاله	فرد	زوج	
۵	۰	۰	۰	۰	۳	۱	۴	۲۲	۱۳	۱	۹	۱۰	۱۳۹۱
۷	۱	۳	۱	۲	۱۳	۵	۵	۱۵	۱۰	۱	۷	۸	۱۳۹۲
۶	۰	۰	۰	۴	۱۱	۵	۹	۱۹	۱۴	۰	۱۳	۱۳	۱۳۹۳
۷	۰	۰	۰	۶	۱۷	۸	۸	۲۸	۱۸	۲	۱۲	۱۴	۱۳۹۴
۱۰	۰	۰	۰	۳	۱۲	۵	۱۱	۳۵	۲۳	۱	۱۱	۱۲	۱۳۹۵
۱۱	۰	۰	۰	۵	۷	۴	۱۲	۳۸	۲۵	۱	۱۸	۱۹	۱۳۹۶
۲	۰	۰	۰	۰	۶	۲	۱۳	۴۹	۳۱	۰	۷	۷	۱۳۹۷
۴۸	۱	۳	۱	۲۰	۶۹	۳۰	۶۲	۲۰۶	۱۳۴	۶	۷۷	۸۳	جمع کل

کاوش‌های صورت گرفته در جدول شماره ۲ نشان‌دهنده آن است که از مجموع ۲۴۸ مقاله تألیفی در فصلنامه مطالعات تفسیری، ۸۳ مقاله به صورت انفرادی است که ۷۷ مقاله آن توسط آقایان و ۶ مقاله توسط خانم‌ها نگارش یافته است. از ۲۴۸ مقاله، ۱۳۴ مقاله به صورت دو نفره نوشته شده که از این تعداد ۲۰۶ نفر مردان و ۶۲ نفر زنان مشارکت داشته‌اند. ۳۰ مقاله از ۲۴۸ مقاله به صورت سه نویسنده‌ای است و تنها یک مقاله به صورت چهار نویسنده‌ای است. نتایج کلی نشان می‌دهد که خوشبختانه پژوهشگران این فصلنامه تمایل قابل توجهی به کار گروهی دارند.

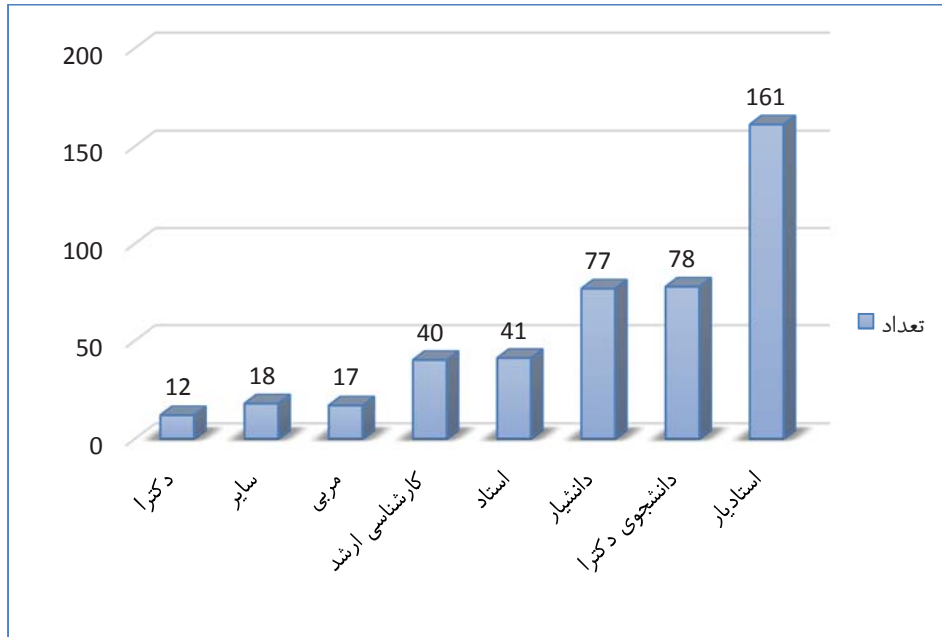
در بین ۲۸ شماره این فصلنامه در مجموع تعداد ۴۸ مورد خوداستنادی مشاهده گردید. سال ۱۳۹۶ با ۱۱ مورد بیشترین میزان خوداستنادی و سال‌های ۹۵، ۹۴ و ۹۲، ۹۳، ۹۱ و ۹۷ به ترتیب در اولویت‌های بعدی قرار دارند. همچنین میزان خوداستنادی به ازای هر مقاله ۰/۱۹ است.

نمودار شماره ۱: توزیع درصد فراوانی نویسندگان به تفکیک نوع مشارکت

با بررسی صورت گرفته در مقاله‌های این فصلنامه، بیش از ۶۵ درصد مقاله‌های منتشرشده در سال‌های ۹۱ تا ۹۷ حاصل کار گروهی بوده است. نتایج نشان می‌دهد تمایل نویسندگان مقاله‌ها در این فصلنامه، بیشتر به سمت کار گروهی دونفره است.

نمودار شماره ۲: توزیع فراوانی رتبه علمی / مقطع تحصیلی نویسندگان مقاله

با توجه به آمار ثبت شده در نمودار، از تعداد ۴۴۴ نویسنده مقاله‌های این فصلنامه، به ترتیب ۱۶۱ نفر دارای رتبه استادیاری، ۷۸ نفر دانشجوی دکتری، ۷۷ نفر دانشیار، ۴۱ نفر استاد، ۴۰ نفر کارشناسی ارشد، ۱۷ نفر مربی، ۱۲ نفر دکتری* و تعداد ۱۸ نفر نیز با مقطع تحصیلی نامشخص به ثبت رسیده است. لازم به ذکر است میزان مقاله‌های تألیفی مربوط به استادان معارف اسلامی و دانشجویان مدرسی معارف اسلامی ۱۵۰ مقاله (۶۰/۵٪) است که ۱۸۶ نفر از آنان در نگارش مقاله مشارکت داشته‌اند.

جدول شماره ۳: پراکندگی جغرافیایی دانشگاه‌ها، میزان مقاله‌های هر دانشگاه و فراوانی آن

نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد
دانشگاه قم	۵۳	دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه	۲	دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا	۱
دانشگاه تهران	۴۵	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۲	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ع)	۱
دانشگاه معارف اسلامی	۳۴	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۲		
		حوزه علمیه خاوران	۲		

*. دانش‌آموخته دکتری که تا زمان انتشار مقاله جذب هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی نشده‌اند.

تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی
۱	دانشگاه پیام نور واحد نقده	۲	دانشکده اصول‌الدین پردیس تهران	۳۱	جامعه المصطفی <small>ﷺ</small> العالمیه
۱	دانشگاه پیام نور واحد تهران	۲	دانشگاه اراک	۲۵	دانشگاه اصفهان
۱	دانشگاه حضرت معصومه <small>ﷺ</small>	۲	دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک	۲۰	دانشگاه فردوسی مشهد
۱	دانشگاه سمنان	۲	دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان	۱۴	دانشگاه الزهراء <small>ﷺ</small>
۱	دانشگاه شاهد	۲	دانشگاه آزاد اسلامی واحد سوادکوه	۱۲	دانشگاه کاشان
۱	دانشگاه شاهرود	۲	دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج	۱۱	دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم
۱	دانشگاه شهید بهشتی	۲	دانشگاه پیام نور واحد آران و بیدگل	۱۰	دانشگاه مازندران
۱	دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی	۲	دانشگاه خوارزمی	۸	دانشگاه شهید مدنی آذربایجان
۱	دانشگاه صنعتی شریف	۲	دانشگاه شهرکرد	۸	دانشگاه علامه طباطبایی
۱	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی	۲	دانشگاه شیراز	۸	دانشگاه علوم قرآن و حدیث
۱	دانشگاه علوم پزشکی ایران	۲	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۷	حوزه علمیه
۱	دانشگاه علوم پزشکی البرز	۲	دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۷	دانشگاه پیام نور واحد قم
۱	دانشگاه علوم پزشکی بابل	۲	دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۶	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
۱	دانشگاه علوم پزشکی سمنان	۲	دانشگاه مفید	۶	دانشگاه بوعلی سینا
۱	دانشگاه علوم پزشکی قم	۲	دانشگاه یزد	۶	دانشگاه امام صادق <small>ﷺ</small>
۱	دانشگاه علوم پزشکی کردستان	۱	پژوهشکده نهج البلاغه	۶	دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی	تعداد	نام دانشگاه / مؤسسه آموزش عالی
۴	دانشگاه ادیان و مذاهب	۱	دانشگاه آزاداسلامی واحد شیراز	۱	موسسه آموزش عالی ارشاد دماوند
۴	دانشگاه پیام نور واحد تهران	۱	دانشگاه هنر تهران	۱	مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی
۴	دانشگاه تبریز	۱	دانشگاه علوم پزشکی لرستان	۱	دانشگاه اردبیل
۴	دانشگاه حکیم سبزواری	۱	دانشگاه علوم پزشکی مازندران	۱	دانشگاه ایلام
۴	دانشگاه خاتم الانبیاء بهبهان	۱	دانشگاه علوم پزشکی همدان	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند
۴	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی <small>علیه السلام</small>	۱	دانشگاه گیلان	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل
۵	دانشگاه تربیت مدرس	۱	دانشگاه لرستان	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه
۶	دانشگاه علم و صنعت ایران	۱	دانشگاه مذاهب اسلامی	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا
		۱	دانشگاه ولیعصر <small>علیه السلام</small> رفسنجان	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن
		۲	پژوهشگاه بین المللی المصطفی <small>صلی الله علیه و آله</small>	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق
		۳	دانشگاه فرهنگیان	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری
		۳	جامعه الزهراء <small>علیها السلام</small>	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم
		۳	دانشگاه پیام نور	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری
		۳	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشان

در جدول شماره ۳، پراکندگی و میزان مقاله‌های مربوط به هر دانشگاه به تفکیک بیان شده است. دانشگاه قم با ۵۳ مورد در رتبه اول و دانشگاه‌های تهران، معارف اسلامی، جامعه المصطفی صلی الله علیه و آله العالمیه، اصفهان و فردوسی مشهد در اولویت‌های بعدی قرار دارند. پراکندگی و میزان استفاده از مقاله‌های

پژوهش‌گران دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سطح کشور، یکی از نقاط قوت و قابل توجه و در نوع خود کم‌نظیر است.

جدول شماره ۴: فراوانی انواع منابع و تعداد استناد به آنها

نوع منبع	فارسی		عربی		لاتین		جمع کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کتاب	۱۹۸۱	۲۰/۲۲	۷۴۹۱	۷۶/۴۵	۱۹	۰/۱۹	۹۴۹۱	۹۶/۸۶
مجله	۲۵۷	۲/۶۲	۴	۰/۰۴	۴	۰/۰۴	۲۶۵	۲/۷۰
پایان نامه	۱۰	۰/۱۰	۱	۰/۰۱	-	-	۱۱	۰/۱۱
روزنامه	-	-	-	-	-	-	-	-
نسخه خطی	-	-	-	-	-	-	-	-
اینترنت	۲۰	۰/۲۰	۴	۰/۰۴	۸	۰/۰۸	۳۲	۰/۳۲
جمع کل	۲۲۶۸	۲۳/۱۴	۷۵۰۰	۷۶/۵۴	۳۱	۰/۳۱	۹۷۹۹	۱۰۰

براساس داده‌ها و جدول شماره ۴، در بین منابع اطلاعاتی، کتاب‌ها با ۹۶/۸۶٪ (۹۴۹۱) بالاترین میزان استناد را به خود اختصاص داده است. مجلات با ۲/۷٪ (۲۶۵) استناد، در مکان بعدی قرار دارد. همچنین سایت‌های اینترنتی و پایان‌نامه به ترتیب با ۰/۳۲٪ (۳۲) و ۰/۱۱٪ (۱۱) استناد، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. بررسی‌ها نشان می‌دهد از مجموع ۹۷۹۹ استناد، ۷۶/۵۴٪ (۷۵۰۰) استناد به زبان عربی، ۲۳/۱۴٪ (۲۲۶۸) استناد به زبان فارسی، ۰/۳۱٪ (۳۱) استناد به زبان لاتین است که نشان‌دهنده مراجعه بیشتر پژوهش‌گران به منابع عربی در مقاله‌های این فصلنامه است.

جدول شماره ۵: پر استنادترین نشریه‌های فارسی

عنوان نشریه	تعداد استنادها	عنوان نشریه	تعداد استنادها
مطالعات تفسیری	۲۱	مطالعات اسلامی	۴
پژوهش‌های قرآنی	۱۱	سفینه	۳
معرفت	۹	پژوهشنامه قرآن و حدیث	۳
رواق اندیشه	۵	گلستان قرآن	۳
طلوع	۵	محیط‌شناسی	۳
علوم حدیث	۵	صحیفه مبین	۳
قرآن‌شناخت	۵	مقالات و بررسی‌ها	۳
فقه اهل‌البیت <small>علیهم‌السلام</small>	۴	درس‌هایی از مکتب اسلام	۳

عنوان نشریه	تعداد استنادها	عنوان نشریه	تعداد استنادها
مشکوة	۴	فصلنامه نقد و نظر	۳
حدیث پژوهی	۴	حقوقی دادگستری	۳
حکومت اسلامی	۴		

براساس جدول شماره ۵: فصلنامه *مطالعات تفسیری* با ۲۱ استناد بیشترین استناد را در میان نشریات فارسی به خود اختصاص داده است. همچنین پژوهش‌های قرآنی (۱۱ استناد)، معرفت (۹ استناد)، نشریات رواق اندیشه، طلوع، علوم حدیث، قرآن‌شناخت (۵ استناد) جزء نشریات پراستناد بوده‌اند که در جدول فوق به تفصیل نمایش داده شده است.

جدول شماره ۶: معرفی کتاب‌های پراستناد به ترتیب میزان فراوانی و زبان

عنوان کتاب	مؤلف	مذهب	تعداد	زبان
قرآن کریم و ترجمه آن	—	—	۲۶۴	—
المیزان فی التفسیر القرآن	طباطبایی، سید محمدحسین	شیعه	۲۲۲	عربی
مجمع البیان لعلوم القرآن	طبرسی، فضل بن حسن	شیعه	۱۷۱	عربی
مفاتیح الغیب (تفسیر کبیر)	رازی، فخرالدین محمد بن عمر	سنی	۱۵۴	عربی
مفردات الفاظ القرآن	راغب اصفهانی، حسین بن محمد	سنی	۱۴۲	عربی
التبیان فی التفسیر القرآن	طوسی، محمد بن حسن	شیعه	۱۳۳	عربی
تفسیر نمونه	مکارم شیرازی، ناصر و دیگران	شیعه	۱۳۰	فارسی
روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم والسبع المثانی	آلوسی، شهاب‌الدین سید محمود	سنی	۱۳۰	عربی
الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقوال فی وجوه التأویل	زمخشری، محمود بن عمر	سنی	۱۲۱	عربی
الکافی	کلینی، محمد بن یعقوب	شیعه	۱۱۴	عربی
بحار الأنوار الجامعة لدرر اخبار الأئمة الاطهار	مجلسی، محمدباقر	شیعه	۱۰۷	عربی
جامع البیان فی تفسیر القرآن	طبری، محمد بن جریر	سنی	۹۶	عربی
الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور	سیوطی، جلال‌الدین	سنی	۹۰	عربی
التحریر و التنویر	ابن عاشور، محمدطاهر	سنی	۸۸	عربی

عنوان کتاب	مؤلف	مذهب	تعداد	زبان
تفسیر نورالثقلین	حویزی، عبدعلی بن جمعه	شیعه	۸۶	عربی
التحقیق فی کلمات القرآن	مصطفوی، حسن	شیعه	۸۵	عربی
لسان العرب	ابن منظور، محمد بن مکرم	شیعه	۸۳	عربی
کتاب العین	فراهیدی، خلیل بن احمد	شیعه	۸۲	عربی
الجامع لأحكام القرآن	قرطبی، محمد بن احمد	سنی	۸۲	عربی
الصافی	فیض کاشانی، محسن	شیعه	۷۶	عربی
تفسیر قمی	قمی، علی ابن ابراهیم	شیعه	۷۲	عربی
البرهان فی تفسیر القرآن	بحرانی، سید هاشم	شیعه	۷۲	عربی
روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن	رازی، ابوالفتوح حسین بن علی	شیعه	۶۹	فارسی
فی ظلال القرآن	سید بن قطب بن ابراهیم شاذلی	سنی	۶۸	عربی
مجمع البحرین	طریحی، فخرالدین	شیعه	۶۷	عربی
الاتقان فی علوم القرآن	سیوطی، جلال‌الدین	سنی	۶۵	عربی
تفسیر القرآن العظیم	ابن کثیر، اسماعیل بن عمرو	سنی	۶۴	عربی
تسنیم	جوادی آملی، عبدالله	شیعه	۶۲	فارسی
الکشف و البیان عن تفسیر القرآن	ثعلبی نیشابوری، ابواسحاق احمد بن ابراهیم	سنی	۶۱	عربی
أنوار التنزیل و أسرار التأویل	بیضاوی، عبدالله بن عمر	سنی	۶۱	عربی
البحر المحیط فی التفسیر	اندلسی، ابوحنیان محمد بن یوسف	سنی	۵۵	عربی
کتاب التفسیر	عیاشی، محمد بن مسعود	شیعه	۵۰	عربی

چنان که در جدول نیز آمده است، پژوهشگران این فصلنامه، از قرآن کریم با ۲۶۴ استناد* بیشترین استناد را انجام داده‌اند و پس از آن *المیزان* با ۲۲۲ استناد، *مجمع البیان* با ۱۷۱ استناد، *مفاتیح الغیب* با ۱۵۴ استناد، *مفردات* با ۱۴۲ استناد، *التبیان* ۱۳۳ استناد، *تفسیر نمونه* و *روح المعانی* با ۱۳۰ استناد در رتبه‌های بعد قرار دارند. از میان کتاب‌های پراستناد ۱۷ مورد مربوط به شیعه و ۱۴ مورد نیز مربوط به اهل سنت است، که در جدول فوق به تفصیل آمده است.

*. در برخی از مقاله‌ها به چندین ترجمه قرآن کریم استناد شده است.

جدول شماره ۷: پراستنادترین نویسندگان در مقاله‌های مورد بررسی

تعداد استناد	مذهب	نام مؤلف	تعداد استناد	مذهب	نام مؤلف
۸۶	شیعه	بحرانی، سید هاشم	۲۴۱	شیعه	طبرسی، فضل بن حسن
۸۶	شیعه	حویزی، عبدعلی بن جمعه	۲۳۴	شیعه	طباطبایی، سید محمدحسین
۸۲	شیعه	فراهیدی، خلیل بن احمد	۱۸۸	سنی	سیوطی، جلال‌الدین
۸۲	سنی	قرطبی، محمد بن احمد	۱۸۴	شیعه	طوسی، محمد بن حسن
۷۳	سنی	ابن کثیر، اسماعیل بن عمرو	۱۷۱	سنی	رازی، فخرالدین محمد بن عمر
۷۲	شیعه	قمی، علی بن ابراهیم	۱۵۵	شیعه	مکارم شیرازی، ناصر
۷۲	شیعه	صادقی تهرانی، محمد	۱۵۲	شیعه	جوادی آملی، عبدالله
۶۹	شیعه	رازی ابوالفتوح حسین بن علی	۱۴۴	شیعه	ابن بابویه قمی (صدوق)، محمد بن علی
۶۷	شیعه	طریحی، فخرالدین	۱۴۲	سنی	راغب اصفهانی، حسین بن محمد
۶۳	شیعه	کاشانی، فتح‌الله	۱۳۸	سنی	زمخشری، محمود بن عمر
۶۳	شیعه	مطهری، مرتضی	۱۳۰	سنی	آلوسی، شهاب‌الدین سید محمود
۶۱	سنی	سید بن قطب بن ابراهیم شاذلی	۱۲۹	سنی	طبری، محمد بن جریر
۶۱	مجهول	ابن عربی، محمد بن عبدالله	۱۱۴	شیعه	کلینی، محمد بن یعقوب
۶۱	سنی	بیضاوی، عبدالله بن عمر	۱۱۴	شیعه	مجلسی، محمدباقر
۶۰	شیعه	شیرازی (ملاصدرا)، محمد بن ابراهیم	۱۰۸	شیعه	فیض کاشانی، محمدحسن
۶۰	سنی	ثعلبی نیشابوری، ابواسحاق احمد بن ابراهیم	۸۹	شیعه	ابن منظور، محمد بن مکرم
۵۵	شیعه	مغنیه، محمدجواد	۸۹	سنی	ابن عاشور، محمدطاهر
۵۲	سنی	زحیلی، وهبه بن مصطفی	۸۹	شیعه	قرشی، سید علی‌اکبر
۵۰	سنی	عیاشی، محمد بن مسعود	۸۸	شیعه	مصطفوی، حسن

براساس یافته‌های جدول شماره ۷، نویسندگان پراستناد به این صورت استخراج شده‌اند: فضل بن حسن طبرسی، سید محمدحسین طباطبایی، جلال‌الدین سیوطی، محمد بن حسن طوسی، فخرالدین محمد بن عمر رازی، ناصر مکارم شیرازی، عبدالله جوادی آملی، محمد بن علی بن بابویه قمی (صدوق)، حسین بن محمد راغب اصفهانی و ...

با توجه به اینکه اکثر استنادهای صورت گرفته در بخش کتاب‌ها مربوط به تفاسیر مختلف است، در

این زمینه گفتنی است که یکی از امتیازهای ویژه این فصلنامه، رجوع به تفاسیر و منابع دست اول با عنایت به اهمیت موضوع و تخصصی بودن فصلنامه است. همچنین ۲۳ نفر از نویسندگان پراستناد از شیعه، ۱۴ نفر از اهل سنت و ۱ نفر نیز مجهول المذهب است.

جدول شماره ۸: پرکارترین نویسندگان مقاله‌های فصلنامه مطالعات تفسیری به ترتیب فراوانی

مؤلف	فراوانی	مؤلف	فراوانی
مؤدب، سیدرضا	۸	راد، علی	۳
رضایی اصفهانی، محمدعلی	۷	ربیع نتاج، سید علی‌اکبر	۳
نصیری، علی	۶	رزاقی هریکنده‌بی، هادی	۳
معارف، مجید	۵	زاهدی فر، سیفعلی	۳
فتاحی‌زاده، فتحیه	۵	سیاوشی، کرم	۳
حاج اسماعیلی، محمدرضا	۴	غفارزاده، علی	۳
فاکر میبدی، محمد	۴	قاسم‌پور، محسن	۳
مجدق‌بیهی، محمدعلی	۴	قدسی، احمد	۳
نجفی، محمدجواد	۴	کلباسی، زهرا	۳
احمدنژاد، امیر	۳	مفتح، محمدهادی	۳
آخوند، سکینه	۳	موحدی محب، عبدالله	۳
بهرامی، حمزه‌علی	۳	نادری قهفرخی، حمید	۳
حیدری فر، مجید	۳		

داده‌های جدول فوق در پاسخ به سؤال «پرکارترین نویسندگان مقاله‌های فصلنامه کدام‌اند؟» تهیه شده است. همان‌طور که در جدول نیز به تفصیل آمده است از میان ۴۴۴ نویسنده مقاله‌های تألیفی، سیدرضا مؤدب با ۸ مقاله، محمدعلی رضایی اصفهانی با ۷ مقاله و علی نصیری با ۶ مقاله، مجید معارف و فتحیه فتاحی‌زاده با ۵ مقاله در اولویت قرار دارند.

جدول شماره ۹: فعال‌ترین اعضای هیئت تحریریه فصلنامه مطالعات تفسیری

تعداد مقاله	مؤلف (هیئت تحریریه)
۸	مؤدب، سیدرضا
۷	رضایی اصفهانی، محمدعلی
۶	نصیری، علی

تعداد مقاله	مؤلف (هیئت تحریریه)
۵	معارف، مجید
۵	فتاحی زاده، فتحیه
۳	موحدی محب، عبدالله
۲	کلاتتری، ابراهیم
۲	نجارزادگان، فتح الله
۱	سعیدی روشن، محمدباقر

همان‌طور که در جدول شماره ۸ نیز اشاره شده است پرکارترین نویسندگان از میان اعضای هیئت تحریریه فصلنامه مطالعات تفسیری، سیدرضا مؤدب با انتشار ۸ مقاله است.

در جدول شماره ۱۰، با توجه به اینکه اغلب کتب تفسیری دارای محقق و مصحح بودند، فعال‌ترین مصحح‌ها و محقق‌ها نیز مشخص شده است در این قسمت فقط اسامی افرادی که دارای بیشترین تکرار بوده‌اند، آورده شده و به دلیل حجم زیاد اسامی از آوردن بقیه افراد در جدول خودداری شده است. لازم به ذکر است اطلاعات داده شده درباره پراستنادترین مصحح‌ها و محقق‌ها براساس اطلاعات موجود در منابع و مأخذ مقاله‌ها بوده است و چه‌بسا نام برخی از مصحح‌ها و محقق‌ها در منابع مذکور گزارش نشده باشد.

جدول شماره ۱۰: پراستنادترین مصحح و محقق‌ها

تعداد استنادها	محقق / مصحح
۵۰	علی‌اکبر غفاری
۴۵	سید هاشم رسولی محلاتی
۲۳	علی عبدالباری عطیه
۲۰	صفوان عدنان داوودی
۱۹	احمد حبیب قصیر العاملی
۱۸	محمدجعفر یاحقی و محمد مهدی ناصح
۱۸	صبحی صالح
۱۵	سید طیب موسوی جزایری
۱۴	محمدباقر محمودی
۱۴	سیداحمد حسینی

تعداد استنادها	محقق / مصحح
۱۴	محمد حسین شمس الدین
۱۴	حسین اعلی
۱۳	محمد جمیل صدقی
۱۳	میر جلال‌الدین حسینی ارموی (محدث)
۱۲	عبدالرزاق المهدی
۱۲	محمد باقر یهودی
۱۲	محمد جواد بلاغی
۱۱	عبدالسلام محمد هارون
۱۰	اسعد محمد الطیب
۹	عبدالله محمود شحاته
۹	محمد ابوالفضل ابراهیم

جدول شماره ۱۱: پراستنادترین مترجمان

تعداد استناد	مترجم
۳۷	سید محمد باقر موسوی همدانی
۳۱	محمد مهدی فولادوند
۲۰	ناصر مکارم شیرازی
۱۰	محمد دشتی
۱۰	فریدون بدره‌ای
۵	ذبیح‌الله دبیر
۵	احمد آرام
۵	سید هاشم رسولی محلاتی
۵	عبدالمحمد آیتی
۵	محمد ابراهیم آیتی
۴	سید غلامرضا خسروی حسینی
۳	ابوالقاسم پاینده

تعداد استناد	مترجم
۳	احمد جنتی
۳	حسین توفیقی
۳	سید حسین میرجلیلی
۳	غلامرضا شاه علی
۳	محمدعلی رضایی اصفهانی
۳	حمیدرضا شیخی

داده‌های جدول شماره ۱۱ نیز براساس اطلاعات موجود در منابع و مأخذ مقاله‌ها بوده است و پراکندگی مترجمان مقاله‌های فصلنامه را نمایش داده است. از بین مترجمان به ترتیب، سیدمحمدباقر موسوی همدانی، محمدمهدی فولادوند، ناصر مکارم شیرازی و محمد دشتی بیشترین سهم ترجمه را به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه

یکی از روش‌های پذیرفته‌شده در شناسایی مقاله‌ها و منابع آنها و همچنین ارزیابی عملکرد و کیفیت پژوهش، تحلیل استنادی است که این امر به‌واسطه نقش آن در ارزیابی و رتبه‌بندی مجلات و مراکز معتبر علمی و دانشگاهی اهمیت دوچندان پیدا کرده است. از این‌رو ارزیابی کیفی نوعی ارزش‌گذاری استنادها نیز تلقی می‌شود. با بررسی ۲۴۸ مقاله از مقاله‌های دوره هفت ساله فصلنامه *مطالعات تفسیری*، بررسی‌ها نشان داد همه مقاله‌ها تألیفی است و هیچ مقاله ترجمه‌ای وجود ندارد. میزان مشارکت استادان معارف اسلامی و دانشجویان مدرسی معارف اسلامی با توجه به رسالت دانشگاه معارف اسلامی و همچنین میزان استفاده از مقاله‌های پژوهش‌گران دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سطح کشور در فصلنامه، یکی از نقاط قوت و از نسبت قابل قبولی برخوردار است.

بیش از ۶۵٪ مقاله‌های منتشرشده حاصل کارگروهی بوده است و تمایل نویسندگان بیشتر به کار گروهی دو نفره است.

بیش از ۸۰٪ نویسندگان مقاله‌های فصلنامه را مردان تشکیل می‌دهند و براساس بررسی صورت گرفته نویسندگان مقاله با رتبه استادیاری بیشترین فراوانی را داشته است.

در بین انواع منابع، کتاب با بیش از ۹۶٪ بیشترین استناد را به خود اختصاص داده است و بعد از آن

مجله در رتبه بعدی قرار دارد. بیش از ۷۶٪ کتاب‌ها به زبان عربی است و کتاب‌های فارسی با بیش از ۲۰٪ و لاتین با ۳۱٪ در مکان‌های بعدی قرار دارند. در میان کتاب‌ها بیشترین استناد به قرآن کریم و تفسیر المیزان سید محمدحسین طباطبایی است که با توجه به هدف و پژوهش‌های انجام شده، یکی از امتیازهای ویژه فصلنامه محسوب می‌شود.

پراستنادترین نویسندگان، فضل بن حسن طبرسی و پس از آن سید محمدحسین طباطبایی قرار دارند. میزان استفاده پژوهش‌گران از نویسندگان و منابع پراستناد شیعه و اهل سنت درخور توجه است. پرکارترین نویسندگان این فصلنامه به ترتیب، سیدرضا مودب، محمدعلی رضایی اصفهانی، علی نصیری، مجید معارف و فتحیه فتاحی‌زاده بوده‌اند.

فعال‌ترین مصحح و محقق، علی اکبر غفاری و پس از آن سید هاشم رسولی محلاتی است. در میان مترجمان به ترتیب، سید محمدباقر موسوی همدانی مترجم تفسیر المیزان و محمدمهدی فولادوند و ناصر مکارم شیرازی مترجم قرآن کریم، پراستنادترین مترجم بوده‌اند.

پیشنهادهای

۱. توجه و استناد بیشتر به منابع لاتین جهت روزآمد شدن پژوهش‌ها ضروری است.
۲. تأکید به محققان در راستای یکسان‌سازی استنادها و ذکر کامل اطلاعات کتاب‌شناختی و دقت کافی در بیان منابع و مآخذ نوشتاری صورت گیرد.
۳. آموزش و اعمال نظارت شیوه استناددهی صحیح به مقاله‌های اینترنتی و نرم‌افزارها در پایان مقاله‌ها و توجه بیشتر به استفاده از منابع اینترنتی مدنظر قرار گیرد.
۴. از امتیازهای ویژه در تحلیل استنادی مقاله‌ها توجه به کار گروهی در انجام کارهای پژوهشی است. از این‌رو به پژوهشگران توصیه می‌شود پژوهش‌های خود را به صورت گروهی (دو یا سه نفره) انجام دهند. در این فصلنامه همان‌طور که اشاره شد بیش از ۶۰٪ پژوهش‌ها به صورت کارگروهی بوده است.
۵. پیشنهاد می‌شود خوداستنادی در پژوهش‌ها کمتر و به تدریج حذف شود.
۶. دسترسی و استفاده پژوهشگران از پایان‌نامه‌های کاربردی و نسخه‌های خطی دست اول از سوی کتابخانه‌ها بیشتر شود.
۷. مشارکت بانوان در نگارش مقاله‌ها بیشتر شود.
۸. تحلیل استنادی مقاله‌های منتشرشده در فصلنامه مطالعات تفسیری در دوره‌های زمانی مشخص به‌طور متوالی، به منظور مقایسه و نتیجه‌گیری هر چه بهتر، صورت گیرد.

منابع و مآخذ

الف) کتاب‌ها

- پویا، علیرضا، ۱۳۸۹، *خبر و خبررسانی در قرآن کریم*، تهران، دانشکده صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- حری، عباس، ۱۳۶۲، *تحلیل استنادی و شباهت‌های آن با علم الحدیث*، نشر دانش.
- حری، عباس، ۱۳۷۲، *مجموعه مروری بر اطلاعات و اطلاع‌رسانی*، تهران، دبیرخانه هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور.
- حری، عباس، ۱۳۸۱، *آیین نگارش علمی*، تهران، دبیرخانه هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور.
- حری، عباس، ۱۳۸۷، *درآمدی بر اطلاع‌شناسی: کارکردها و کاربردها*، تهران، دما و کتابدار.
- حری، عباس و اعظم شاه‌بداغی، ۱۳۸۷، *شیوه‌های استناد در نگارش‌های علمی: رهنمودهای بین‌المللی*، تهران، دانشگاه تهران.
- داورپناه، محمدرضا، ۱۳۸۱، *جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی*، ویراستار محمدحسین دیانی، تهران، دبیزش.
- زندی، فاطمه، ۱۳۷۸، *بررسی استنادی مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز در سال‌های ۱۳۶۶ - ۱۳۷۵*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران.
- شریف مقدم، هادی و رحیم علیجانی، ۱۳۸۸، *ذخیره و بازیابی اطلاعات*، تهران، دانشگاه پیام نور.
- عصاره، فریده و همکاران، ۱۳۸۸، *از کتاب‌سنجی تا وب‌سنجی: تحلیلی بر مبانی، دیدگاه‌ها، قواعد و شاخص‌ها؛ مقدمه عباس حری*، تهران، کتابدار.
- فروزانی، نوشین، ۱۳۸۲، «*تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته مهندسی معدن دانشکده فنی دانشگاه تهران از سال ۱۳۷۰ - ۱۳۷۹*»، *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ش ۴۰، ص ۱۲۲ - ۱۰۳، تهران، دانشگاه تهران.
- کومار، کریشن، ۱۳۷۴، *روش‌های پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ترجمه فاطمه رهادوست، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- معین، محمد، ۱۳۷۱، *فرهنگ فارسی*، تهران، امیر کبیر.

- موسوی چلک، افشین، ۱۳۹۲، مرجع‌شناسی اسلامی (معرفی مهمترین مراجع چاپی و الکترونیکی)، تهران، کتابدار، چ ۵.

- نرم‌افزار جامع التفاسیر، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

ب) مقاله‌ها

- امیرحسینی، مازیار، ۱۳۷۱، «کتاب‌سنجی و اطلاع‌سنجی»، فصلنامه کتاب، ش ۱۲ - ۹، ص ۲۰۹ - ۱۸۳، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.

- تیمورخانی، افسانه، ۱۳۸۱، «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه کتاب»، فصلنامه کتاب^{*}، ش ۵۱، ص ۴۵ - ۳۲، تهران سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.

- چاووشی نجف‌آبادی، زهرا و احمد شعبانی، ۱۳۸۸، «بررسی مفاهیم، تعاریف و کارکردهای تحلیل استنادی در حوزه علم‌سنجی»، دانش‌شناسی، ش ۴، ص ۲۴ - ۱۵، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شمال.

- حری، عباس و نرگس نشاط، ۱۳۸۱، «بررسی رفتار استنادی نویسندگان مقاله‌های مندرج در مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران از آغاز تا کنون»، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، ش ۶۵، ص ۳۴ - ۱، تهران، دانشگاه تهران.

- حقیقی، محمود، ۱۳۸۱، «کاربرد استناد در نگارش‌های علمی»، روان‌شناسی و علوم تربیتی، ش ۶۵، ص ۲۳۲ - ۲۱۵، تهران، دانشگاه تهران.

- زارعی، عیسی و زینب صدیقی، ۱۳۹۲، «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی»، مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۳۵، ص ۲۱۰ - ۱۹۳، قم، دانشگاه معارف اسلامی.

- شریفی، ونداد، ۱۳۸۲، «ارزیابی کیفی پژوهش»، تازه‌های علوم‌شناختی، ش ۲۰، ص ۱۱۰ - ۱۰۸، تهران، پژوهشکده علوم‌شناختی.

- عصاره، فریده، ۱۳۷۶، «کتاب‌سنجی»، علوم تربیتی و روان‌شناسی، ش ۴، ص ۳، اهواز، دانشگاه شهید چمران.

- فصلنامه مطالعات تفسیری، شماره ۳۶ - ۹، قم، دانشگاه معارف اسلامی.

- محمدی استانی، مرتضی و داود اصغرپورمهربانی، ۱۳۹۰، «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی»، روش‌شناسی علوم انسانی، ش ۶۸، ص ۱۹۰ - ۱۶۹، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

*. نام فعلی این مجله، مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات است.

- محمدی، مهدی و امیر متقی دادگر، ۱۳۸۶، «تحلیل استنادی مقالات منتشر شده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۷۶ - ۱۳۸۴»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ش ۳۸، ص ۲۳ - ۳، مشهد، آستان قدس رضوی.

ج) منابع لاتین

- Gooden. Angela m, 2001, *Citation analysis of the chemistry Doctoral Theses: An ohio state University case study*, Issues in Science and Technology-Librarianship, 32, Online. Availableat: www.library.uesb.edu
- John and paul, Feather and sturges, 2003, "Citation analysis", In: *International Encyclopedia of information and library science*, London; Newyork, Routledge.